

Після смерті Митрополита Андрея більшовицька преса почала нападати на УГКЦ. Це був сигнал до переслідування Української Церкви й до остаточного удару по її ієрархії. Митрополит Йосиф не мав ілюзій щодо того, що чекає на нього і Церкву. І удар більшовиків не забарився. Після появи брошури агента НКВД В. Росовича під заголовком: «З хрестом чи з мечем?» (квітень, 1945 р.), в якій автор накинувся в брутальний спосіб на покійного митрополита Андрея і на УГКЦ, 11 квітня 1945 р. заарештували митрополита Йосифа, а з ним – увесь український греко-католицький єпископат Галицької Провінції.

У березні 1946 р. в Києві відбувся військовий суд над митрополитом і єпископами, після чого вони були засуджені на багаторічні каторжні роботи. Митрополитові і єпископам закинено «ворожу діяльність проти УРСР», «співпрацю з німцями-фашистами» і подібні «злочини». У цей час відбулося у Львові «возз'єднання» УГКЦ з московським більшовицьким православ'ям, приготовлене під натиском більшовицьких погроз жменькою відступників.

Боднарчук Ю.Ю.,

кандидат історичних наук, доцент

*кафедри інформаційної та соціокультурної діяльності
Західноукраїнського національного університету*

Біняшевська О.,

студентка юридичного факультету

Західноукраїнського національного університету

НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА СПАДЩИНА ПАТРІАРХА ЙОСИФА СЛІПОГО

Сучасні соціально-культурні процеси, як могутній фактор у розв'язанні глобальних проблем суспільства, детермінують пошук нових джерел формування морального потенціалу майбутнього покоління. Тому актуалізується потреба вивчення досвіду трансформації ідеологічної системи освіти в напрямі європейських стандартів. Показовою у цьому напрямі є теоретико-педагогічна та просвітницька діяльність глави Української Греко-Католицької Церкви, кардинала, вченого-богослова, педагога Йосифа Сліпого.

Науково-педагогічну працю Йосифа Сліпого можна поділити на два періоди:

- 1) 1922– 1945 рр. – викладач духовної семінарії, ректор Богословської греко-католицької академії у Львові;
- 2) 1963 – 1984 рр. – праця в еміграції.

Перші роки наукової та педагогічної праці Йосифа Сліпого мали таке спрямування: завершення навчання в Інсбруцькому університеті 1923 р.; написання й оприлюднення праць богословсько-догматичного змісту; педагогічна й

наукова праця в семінарії, а згодом академії; перебудова згаданих навчальних закладів у європейському вимірі, написання для них правил та статутів; створення для наукової праці Богословського наукового товариства; організація видавничої роботи [1, с. 6].

Слід зауважити, що навчання в Інсбрузі заклало міцний фундамент під наукову працю майбутнього Патріарха. По-перше, коло зацікавлень молодого богослова-науковця не обмежувалося богословськими науками. Він вивчав іноземні мови: німецьку, англійську, французьку та італійську. По-друге, значну увагу молодий богослов приділяв вивченню церковного мистецтва, археології, літургії та історії. По-третє, в Австрії він мав можливість познайомитись з іноземними науковцями [2, с. 8].

Повернувшись у Львів, Йосиф Сліпий став професором духовної семінарії, викладаючи упродовж трьох років курс догматики. Він наполегливо працював, залучав до наукових досліджень багато своїх вихованців.

У 1926 р. Йосиф Сліпий став ректором й водночас деканом богословського факультету Львівської духовної семінарії. Новому ректору дісталася складна спадщина: лихоліття Першої світової війни і післявоєнні незгоди залишили важкий слід у діяльності семінарії. Насамперед Йосиф Сліпий звернув увагу на необхідність посилення дисципліни і розвиток духовного життя. Він особисто розробив «Правила духовної семінарії», що регулювали різні сторони життя кандидата на священика, котрий згідно з правилами семінарії мав «виробити й розвинути в собі чесноти іздобути звання, яких вимагає високий святий духовний стан» [3, с. 320].

У 1926 р. Йосиф Сліпий розпочав роботу щодо реорганізації духовної семінарії в академію – вищу духовну школу університетського типу. Завдяки таким діям Йосифа Сліпого зростає науково-педагогічний потенціал семінарії, а згодом академії. Відзначимо, що у 1928 році Митрополит Андрей Шептицький затвердив Статут Греко-католицької Богословської академії, а доктор Йосиф Сліпий став її ректором. Офіційне відкриття Богословської Академії відбулося 6 жовтня 1929 р. [4, с. 210].

Йосиф Сліпий працював не лише як педагог та управлінець, але й зростає як науковець. Працюючи науково чи то як молодий кандидат богословських наук, чи то пізніше як професор богослов'я у Богословській академії Йосиф Сліпий показав себе як вдумливий богослов-мислитель з власною оригінальною думкою та як талановитий ерудит у застосуванні наукового методу у дослідженні та з'ясуванні складних питань в сфері богословських наук [5, с. 33].

Аналізуючи науковий доробок Йосифа Сліпого, дослідник О. Гринів вказує, що важливе місце посідають праці з історії філософії, зокрема, «Нарис історії середньовічної філософії», «Св. Тома з Аквіну і схоластика», «Візантинізм як форма культури», «Ювілейгенія 3 нагоди 1500-ліття смерти св. Августина» та інші [1, с. 83].

Напередодні Другої світової війни Йосиф Сліпий мав стратегічні плани розбудови Богословської академії. Зокрема, він планував відкрити магістратуру

й докторантуру, а також створити окремий юридичний факультет, що передбачало перетворення академії на Український католицький університет. Однак ворожість більшовицької влади до Української греко-католицької церкви не дали можливості втілити ці плани в життя.

У липні 1944 р. більшовики зайняли Львів, і почався новий етап в житті Йосифа Сліпого [4, с. 363]. Це переслідування, а згодом й арешт та довгі роки заслання у таборах. Педагогічну та наукову діяльність Й. Сліпого перервало більшовицьке ув'язнення.

У 1963 р. Йосифа Сліпого звільнили від подальшого терміну ув'язнення і він переїхав до Риму. За кордоном Йосиф Сліпий одразу повернувся до активного церковного та громадського життя. Він відновив свою діяльність як глава УГКЦ і науковець, педагог і вихователь молодого покоління служителів церкви. Йосиф Сліпий наполегливо працював, виконуючи різні церковні, громадсько-політичні і культурно-освітні справи, відкривав храми, проводив богослужіння і літургії тощо.

Велику увагу Йосиф Сліпий приділяв українській католицькій освіті. Він прагнув створити за кордоном осередок української культури і науки, відродити традиції українського богослов'я, відновити діяльність вищого теологічного навчального закладу. Він заснував Український католицький університет імені св. Климентія Папи у Римі (1963 р.) з бібліотекою, видавництвом та архівом. В основу діяльності цього закладу було покладено статут, розроблений митрополитом ще за часів Богословської академії у Львові, з урахуванням реалій діаспорного життя, необхідності існування потужного культурного та морально-виховного центру для пропаганди християнства, навчання і наукових досліджень [6, с. 49].

Отже, інтелектуал, вчений, громадський діяч, педагог Йосиф Сліпий розумів визначальну роль освіти та християнського виховання. Його педагогічні настанови, ідеї втілювалися у діяльності духовної семінарії, Богословської академії, Українського католицького університету імені св. Климентія Папи. Йосиф Сліпий залишив нащадкам велику творчу спадщину, наповнену самобутніми думками, положеннями та висновками з актуальних проблем розвитку виховання та навчання, які не втратили своєї важливості й сьогодні в період розбудови нової системи освіти, орієнтованої на європейський досвід.

ЛІТЕРАТУРА

1. Твори Кир Йосифа Верховного Архієпископа і Кардинала / Упорядн. І. Хома, Ю. Федорів. Рим, 1971. 422 с.
2. Гринів О. Йосиф Сліпий як історик, філософ і педагог. Львів, 1994. 158 с.
3. Бармак М. Йосиф Сліпий – шлях богослова, науковця, педагога. *Наукові записки ТДПУ ім. В. Гнатюка. Серія: Історія*. 2012. Випуск. 7. С. 318-337.
4. Ленцик В. Визначні постаті Української Церкви: Митрополит Андрей Шептицький і Патріарх Йосиф Сліпий. Львів : Свічадо, 2001. 608 с.
5. Гаюк В. Патріарх Йосиф – подвижник богословської науки в Україні. Івано-Франківськ: «Унікум», 2013. 120 с.
6. Зварич В. Життєвий шлях патріарха Йосифа. Тернопіль: «Джура», 2011. 72 с.